

УДК: 811.581'38 : 378.147](045))

DOI: <http://doi.org/10.32589/1817-8510.2025.4.354796>

**Черниш Валентина Василівна,**  
доктор педагогічних наук, професор,  
завідувач кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов,  
Київський національний лінгвістичний університет,  
ORCID ID: [0000-0002-5457-5024](https://orcid.org/0000-0002-5457-5024)  
[valentya.chernysh@knl.u.edu.ua](mailto:valentya.chernysh@knl.u.edu.ua)

**Чекалін Ігор Сергійович**  
аспірант кафедри педагогіки та методики викладання іноземних мов,  
Київський національний лінгвістичний університет,  
ORCID ID: [0000-0002-8643-7099](https://orcid.org/0000-0002-8643-7099)  
[igor27568@gmail.com](mailto:igor27568@gmail.com)

## МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ КИТАЙСЬКОМОВНОЇ СТИЛІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Формування стилістичної компетентності передбачає не тільки добір матеріалу і розробку комплексу вправ, а й пошук оптимальних методичних підходів до цього процесу з урахуванням і теоретичних засад, й експериментального досвіду. У статті розглянуто питання ефективного алгоритму дій при використанні розробленого нами комплексу вправ для формування у філологів професійно-орієнтованої китайськомовної стилістичної компетентності. Досліджено етапи підготовки, визначено важливість загальних теоретичних засад україномовної стилістичної компетентності в контексті формування китайськомовної. Висвітлено питання добору текстів, констатовано потребу урахування кількості годин робочої програми, у яку інтегрується пропонувані комплекс, для добору необхідної кількості матеріалу.

У рамках цієї статті запропоновано методичні рекомендації до практичного ефективного використання розробленого комплексу вправ, обґрунтовано послідовність подання вправ, зазначено необхідність методичних засад подання матеріалу, вказано на важливість правильного порядку подання вправ і матеріалу з урахуванням етапів роботи з текстом, рівнів мовних одиниць і видів мовленнєвої діяльності. Надано роз'яснення до доцільного розподілу вправ для аудиторного і самостійного опрацювання, запропоновано способи контролю з урахуванням мети комплексу, надано приклад системи оцінювання рівня сформованості китайськомовної стилістичної компетентності в межах запропонованого комплексу. Окреслено перспективи подальшої розробки комплексів вправ для аудіювання і говоріння. Аргументовано можливість повного чи часткового використання методичної розробки на різних етапах формування загальної комунікативної компетентності китайської мови як інтегрованого компонента профільних китайськомовних робочих програм вищих навчальних закладів освіти.

**Ключові слова:** стилістична компетентність, стилістична компетентність у читанні, стилістична компетентність у письмі, майбутні філологи, китайська мова, підсистема вправ, добір текстів, науковий стиль, офіційно діловий стиль, комплекси вправ

**Chernysh, Valentyna,**  
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,  
Head of the Department of Pedagogy  
and Methods of Teaching Foreign Languages,  
ORCID ID: [0000-0002-5457-5024](https://orcid.org/0000-0002-5457-5024)  
[valentya.chernysh@knl.u.edu.ua](mailto:valentya.chernysh@knl.u.edu.ua)

**Chekalin, Ihor,**  
Postgraduate Student at the Department of Pedagogy  
and Methods of Teaching Foreign Languages,  
Kyiv National Linguistic University,  
ORCID ID: [0000-0002-8643-7099](https://orcid.org/0000-0002-8643-7099)  
[igor27568@gmail.com](mailto:igor27568@gmail.com)

### METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS ON THE FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED CHINESE-LANGUAGE STYLISTIC COMPETENCE IN FUTURE PHILOLOGISTS

The formation of stylistic competence involves not only the selection of material and the development of a set of exercises, but also the search for optimal methodological approaches to this process, taking into account both theoretical foundations and experimental experience. This article highlights the issue of an effective algorithm of actions in applying the exercise set we have developed for the formation of professionally oriented stylistic competence in Chinese among philology students. The stages of preparation are examined, with emphasis placed on the importance of general theoretical foundations of Ukrainian stylistic competence in the context of forming Chinese stylistic competence. The article discusses the selection of texts and stresses the necessity of considering the number of hours in the curriculum into which this set is integrated, in order to determine the appropriate amount of material.

Within the framework of this article, methodological recommendations for the practical and effective use of the developed set of exercises are proposed. The sequence of exercise presentation is substantiated, and the necessity of methodological principles for presenting material is emphasized. The importance of the correct

order of exercises and materials is highlighted, taking into account the stages of working with text, levels of language units, and types of speech activity. Clarifications are provided regarding the distribution of exercises for classroom and independent work, and methods of assessment are suggested in accordance with the objectives of the set. An example of an evaluation system for determining the level of Chinese stylistic competence formation within the proposed set is presented. Prospects for further development of exercise sets for listening and speaking are outlined. Finally, the possibilities of full or partial application of the methodological design at different stages of forming general communicative competence in Chinese are argued, as an integrated component of specialized Chinese curricula in higher education institutions.

**Key words:** *stylistic competence, stylistic competence in reading, stylistic competence in writing, future philologists, Chinese language, exercise subsystem, text selection, scientific style, official business style, exercise complexes*

**Постановка проблеми.** Питання випрацювання методичних засад формування стилістичної компетентності китайської мови нині стає все актуальнішим на фоні стрімкого розвитку технологій. Потреба у фахівцях, що уміють ефективно і доцільно використовувати мовний стилістичний арсенал залежно від вимог комунікативних ситуацій, стає підґрунтям для пошуку нових ефективних підходів до навчання стилістики китайської мови. Розроблені нами підсистеми вправ потребують не тільки напрацьованої матеріально-технічної бази, а й чітких методичних рекомендацій для досягнення максимально можливої ефективності при формуванні в майбутніх філологів професійно-орієнтованої стилістичної компетентності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання оптимальних методичних підходів науковці вивчають давно, зокрема питання загальних методичних положень (Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька Г. Е.), добір вправ (Прушківська П. А. і Кузьменко А. О.), особливості навчання перекладу (Шевченко К. В.), питання добору тексту (Цінько С. В.), однією саме в китайськомовному середовищі питання оптимальних підходів до навчання стилістичної компетентності досі вивчено мало.

**Мета статті** полягає у розробленні методичних рекомендацій для підсистем вправ для формування китайськомовної стилістичної компетентності в читанні і письмі.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Перш ніж мова піде, власне, про ефективне використання розробленої підсистеми вправ, мета її розроблення, а саме формування професійно-орієнтованої китайськомовної стилістичної компетентності, потребує висвітлення певних важливих аспектів, які мають пряий вплив на ефективність розробленого комплексу вправ. До таких аспектів належать:

- важливість теоретичні засади стилістики української мови;
- фактична реалізація поставленої мети;
- особливості добору матеріалів.

Починати формування китайськомовної стилістичної компетентності необхідно насамперед із пе-

ревірки теоретичних знань стилістики і рівня сформованості стилістичної компетентності рідної мови. Як показує практика, студенти навіть на старших курсах філологічних напрямів часто мають фрагментарні знання і не до кінця сформовані уміння використання тропів, функціональних стилів, мають поверхове уявлення про жанри текстів і часто не можуть розрізнити їх. Це все створює додаткові труднощі при формуванні іншомовної компетентності, оскільки потребує додаткових зусиль і часу для опанування поданого на заняттях матеріалу. Отже, першим кроком є ознайомлення студентів з теоретичними засадами стилістики української мови і стилістичної компетентності. Розуміння майбутніми філологами стилістичної компетентності надзвичайно важливе, бо, крім навчального, також має мотиваційний і виховний аспекти: студент починає усвідомлювати потребу у стилістичній обізнаності, практичне використання знань у професійно-орієнтованій діяльності і власне свій фактичний рівень компетентності.

Інформацію про стилістику і стилістичну компетентність рекомендовано подавати одним цілим шляхом презентацій, відео-матеріалів чи в лекційному форматі. З метою покращення сприйняття теоретичної інформації рекомендують супроводжувати виклад матеріалу малюнками, графіками, блок-схемами тощо. Після завершення потрібно запропонувати студентам пройти тест-опитування з метою закріплення ключових моментів прослуханого матеріалу.

Наступним важливим аспектом, що потребує роз'яснення, є мета формування китайськомовної стилістичної компетентності, тобто кінцевий результат навчання: що очікуємо від студента після задіяння в його навчання розробленого нами комплексу вправ. На наш погляд, головним критерієм сформованої стилістичної компетентності є уміння висловлювати свою думку в різних функціональних стилях, залежно від потреб комунікативної ситуації, уміння створювати тексти в різних підстилях і жанрах з урахуванням граматичних конструкцій і лексичних одиниць, властивих певному стилю, підстилю і жанру. Ми вважаємо, що стилістично забарвлена лексика має вивчатися в контексті функціонального стилю і в конкретних жанрах для того, щоб у студента формувалося чітке розуміння теоретичної структури і, відповідно, структури формування практичних умінь.

Наявність активних шаблонів різних жанрів, сталих зворотів, граматичних конструкцій – елементів жанру в арсеналі китайськомовного філолога робить його ефективним користувачем мови, особливо в таких функціональних стилях, як офіційно-діловий і науковий. Розуміння прагматичного компонента жанру, соціальних ролей мовців і контексту ситуації дозволяє правильно реагувати і адаптуватися під зміну комунікативної ситуації, зберігаючи статус ефективного користувача мови в межах професійно-орієнтованого мовлення. Таким чином, для формування стилістичної компетентності китайської мови має бути передбачена

робота з текстами-зразками жанрів, що підводить нас до наступного логічного аспекту підготовки до використання розроблених нами вправ – добору матеріалів.

За Цінько (2018), є сім критеріїв добору навчальних текстів, із яких для навчання читання і письма підходять п'ять: тематично-змістовний; інформативний; структурно-композиційний; жанрово-стильовий і критерій доступності. Отже, матеріали мають бути змістовними, цікавими, інформативно насиченими, мати чітку і логічну структуру, явно виражену жанрово-стильову специфіку і бути доступними для сприйняття студентами.

Крім критеріїв, зазначених вище, слід звертати увагу також на автентичність текстів, особливо при створенні шаблонів для репродуктивних вправ. З огляду на специфіку китайської мови треба враховувати і соціокультурний аспект. Для цього підходять як власне автентичні тексти, так і методично-автентичні. Дібрані матеріали мають бути систематизовані, впорядковані за стилями, підстилями і жанрами, розділені на ті, що будуть використовуватись на практичних заняттях, і ті, які слід опрацювати вдома.

За результатами нашого експериментального дослідження, з'ясовано, що паралельний спосіб подачі вправ є ефективнішим за послідовний (спочатку вправи для читання – потім вправи для письма). Це пов'язано з більш логічним порядком закріплення опрацьованого матеріалу і закономірним переходом від більш простих до більш складних вправ. При впровадженні підсистеми методичних вправ з паралельним навчанням читання і письму, найскладнішим і водночас найважливішим є побудова логічного алгоритму подання вправ з одночасним урахуванням таких аспектів:

- від передтекстових до текстових і післятекстових;
- від фраз до понадфразової єдності і роботи з текстом;
- від рецептивних до рецептивно-репродуктивних і продуктивних;
- від вправ на читання до вправ на навчання письма;

При цьому важливо забезпечити **послідовність, варіативність і функційну спрямованість** кожного етапу, що дозволяє не лише формувати навички читання і письма, а й інтегрувати їх у цілісний мовленнєвий розвиток (Бігич, Бориско, & Борецька, 2013).

Залежно від обсягу курсу, кількості навчальних годин, типу занять і мети занять, викладач ще на етапі добору матеріалу має визначити, з яким обсягом матеріалу йому доведеться працювати. Тобто необхідно вирахувати, яку частину часу має займати формування стилістичної компетентності в межах навчального курсу. Зважаючи на обсяжність поняття стилістична компетентність, у рамках навчання варто зосереджуватись на окремих аспектах мовної компетентності (в нашому випадку обрано читання та письмо). Наступним етапом є обрання функціональних стилів, підстилів і жанрів, на основі яких буде розроблена матеріальна база. Рекомендуємо починати формування з офіційно-ділового чи наукового стилю, оскільки вони характеризуються високим ступенем нормативності, чіткістю мовних за-

собів та усталеністю жанрових форм. Це дозволяє студентам засвоїти базові принципи точності, логічності та структурованості мовлення, які є фундаментом для подальшого опрацювання більш варіативних стилів – публіцистичного й художнього. Вибір саме цих стилів на початковому етапі забезпечує поступовий перехід від стандартизованих мовних конструкцій до творчих і комунікативно гнучких форм, що сприяє комплексному формуванню стилістичної компетентності. Зважаючи на значну жанрову варіативність та аспект інтегрованості, у межах одного навчального семестру доцільно обмежуватись двома функціональними стилями з одним підстилем у кожному, представленим 2–5 жанрами. –ділового чи наукового стилю, оскільки вони характеризуються високим ступенем нормативності, чіткістю мовних засобів та усталеністю жанрових форм. Це дозволяє студентам засвоїти базові принципи точності, логічності та структурованості мовлення, які є фундаментом для подальшого опрацювання більш варіативних стилів – публіцистичного

Наприклад, у нашому експериментальному дослідженні обрано адміністративно-канцелярський підстиль офіційно-ділового стилю, репрезентований жанрами “заява”, “рекомендаційний лист” та “діловий лист”, тоді як науковий стиль представлений власне науковим підстилем, що охоплював жанри “анотація” та “тези”.-канцелярський підстиль офіційно-ділового стилю, репрезентований жанрами “заява”, “рекомендаційний лист”

У розробленому комплексі передтекстовий етап є особливо важливим, тому що в цей період закладаються теоретичні засади жанрової специфіки і лексико-граматичний фундамент (Прушківська, 2018). Рекомендовано починати з презентації чи міні-лекції, у якій вичерпно пояснюються структурні особливості жанру та загальне лексико-граматичне наповнення.

Наступним етапом є ознайомлення з лексичними (ЛО) і граматичними структурами (ГС). Наша особиста рекомендація полягає в подаванні ЛО і ГС дібраних текстів у фразовій єдності, оскільки такий підхід дозволяє студентам одразу засвоювати слова і граматику в певній позиції і контексті. На цьому етапі проходить зняття труднощів у вигляді аналізу структури ієрогліфів, практикування вимовляння й усвідомлення функціонально-семантичних характеристик нових ЛО і ГС. На цьому етапі пропонують вправи фразової та понадфразової єдності для читання й письма (Кузьменко, 2015). Вправи на письмо доцільно давати для самостійної роботи вдома, що сприяє закріпленню нового матеріалу та забезпечує ефективне використання аудиторного часу. Після завершення цього етапу рекомендуємо провести усне й письмове опитування або застосувати інший засіб контролю з метою перевірки рівня засвоєння лексичних і граматичних одиниць, а також уміння їх використовувати у фразовій та понадфразовій єдності.

На текстовому етапі головну увагу необхідно зосередити на формуванні вміння створювати тексти

за шаблонами в жанрі, що опановується. Для цього необхідно надати шаблон чи вправу для ознайомлення. Вивчені на попередньому етапі ЛО і ГК мають бути задіяні в репродуктивній і трансформаційній діяльності. Мета текстового етапу – сформувати в студента уявлення про цілісну жанрову структуру, стали кліше і граматичні конструкції в тексті, а також відпрацювати уміння створювати текст за заданим фіксованим шаблоном на основі опрацьованих текстових одиниць. З огляду на те, що на кожен жанр може бути дібрано кілька текстів, то перш ніж переходити до післятекстового етапу, який, на нашу думку, має бути завершальним етапом вивчення жанру, варто повторити передтекстовий і текстовий етапи для кожної нової текстової одиниці. Засобом контролю після завершення кожного текстового етапу рекомендуємо зробити вправу на відтворення тексту в певному жанрі за шаблоном.

Завершальним етапом до опанування жанру є післятекстові вправи, до яких належать вправи на аналіз змісту, трансформаційні вправи у вигляді перекладу з української на китайську, продуктивні вправи на написання текстів у відповідному жанрі і продуктивні трансформаційні вправи на написання на основі матеріалу в іншому стилі (за умовчанням – розмовний) (Шевченко, 2023). Цей етап є закономірно найскладнішим, оскільки передбачається, що студенти вже не матимуть змоги користуватися допоміжними засобами під час виконання вправ. Також на цьому етапі потрібно ретельно перевіряти стилістичну вивіреність і доречність використаних ЛО і ГК, цілісність жанрової структури, а також уміння студента адаптувати свій активний словник до потреб ситуації. Методом контролю після завершення останнього етапу радимо перевірити теоретичні знання і практичні вміння за допомогою тестових завдань і завдань на продуктивну діяльність.

**Результати дослідження.** Ми висвітлили ефективні шляхи використання розробленого комплексу вправ на різних етапах роботи з текстом, обґрунтували логіку добору і подачі матеріалу, запропонували методи контролю на кожному етапі формування стилістичної компетентності і надали методичний коментар до певних моментів упровадження в навчальний процес.

**Перспективи подальших розвідок** вбачаємо у формуванні методичних рекомендацій для формування стилістичної компетентності в аудіюванні і говорінні, випрацюванні методичних засад інтеграції розробленого нами комплексу в робочі програми, пов'язані з професійно-орієнтованим вивченням китайської мови. З огляду на те, що в українському китаєзнавстві питання навчання китайськомовної стилістичної компетентності вивчено недостатньо, пер-

спективними є подальші розвідки щодо теоретичних засад і створення практичних комплексів.

### Конфлікт інтересів

Автори не мають потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

### Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

### СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., & Борецька, Г. Е. та ін. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Ленвіт.
- Кузьменко, А. О. (2015). Варіативність завдань у методиці роботи з текстом на заняттях з іноземної мови. In *International scientific-practical web-congress of pedagogues and psychologists "BE SMART!"* (pp. 84–86).
- Прушківська, П. А. (2018). Розробка передтекстових вправ з урахуванням даних лінгвістики тексту. *Житомирський торговельно-економічний коледж КНТЕУ*.  
<https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1207/68.pdf?sequence=1>
- Цінько, С. В. (2018). Добір навчальних текстів як лінгводидактична проблема. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 3(137), 130–138.
- Шевченко, К. В. (2023). Розвиток стилістичної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови на лексико–семантичному та граматичному рівнях. *Сучасні дослідження з іноземної філології: збірник наукових праць*, 2(24), 411–420. Видавничий дім "Гельветика".

### REFERENCES

- Bihych, O. B., Borysko, N. F., & Boretska, H. E. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka*: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv. Lenvit.
- Kuzmenko, A. O. (2015). Variatyvnist' zavdan' u metodytsi roboty z tekstom na zaniattiakh z inozemnoi movy. In *International scientific-practical web-congress of pedagogues and psychologists "BE SMART!"* (pp. 84–86).
- Prushkivska, P. A. (2018). Rozrobka peredtekstovykh vprav z urakhuvanniam danykh linhvistyky tekstu. *Zhytomirskyi torhovel'no-ekonomichniy koledzh KNTEU*. Retrieved from  
<https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1207/68.pdf?sequence=1>
- Tsanko, S. V. (2018). Dobir navchal'nykh tekstiv yak linhvodydaktychna problema. *Visnyk Luhanskoho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky*, 3(137), 130–138.
- Shevchenko, K. V. (2023). Rozvytok stylistychnoi kompetentnosti maibutnykh perekladachiv kytayskoi movy na leksyko-semantychnomu ta hramatychnomu rivniakh. *Suchasni doslidzhennia z inozemnoi filolohii: zbirnyk naukovykh prats*, 2(24), 411–420. Vydavnychiy dim "Helvetyka".

Дата надходження до редакції 24.10.2025 р.  
Рекомендовано до друку 14.11.2025 р.

